Szakonyi Károly

A népvándorlás kora

Iskolában ezen a címen tanultunk a népek vándorlásáról, a legősibbekről meg aztán a magyarokéról, a nagy menetről Etelközből a Kárpát-medencébe. Gyerekkoromban még állt az a faépítmény a városligeti Vurstliban, ahol látható volt Feszty Árpád monumentális körképe *A magyarok bejövetele.* Apám, nagy híve lévén a művészeteknek, elvitt oda, ez úgy ezerkilencszáznegyven táján lehetett, mert aztán nemsokára a monstre mű épületét bombatalálat érte, a festmény alaposan megrongálódott. A körkép volt az első látvány, s mint olyan, élmény a *vándorlásró*l. Feszty és festőtársai tökéletes élethűséggel ábrázolták őseink bejövetelét Vereckénél, a tömeg vonulását gyalogosan, lóháton, ökrös szekereken, a harcra kész deli férfiakat, és a vezéreket, a véneket, gyerekeket terelő anyákat, a végtelen sorokban elszántan érkezőket Kelet felől Nyugat felé, odahagyva a régi hazát, ahol már nem volt élhetésük.

Nem kellett sokáig várnom, hogy a valóságban is lássam az otthonukat elhagyni kényszerültek vándorlását. Negyvennégy őszén, november táján egyre sűrűbben tűntek fel ponyvás szekereikkel a Bácskából, Bánátból érkezett menekültek. Másodszori útra kelésük volt ez, mert elébb Bukovinából indultak vándorlásra a 1940-es bécsi döntés után, s jutottak (azt hitték) új otthonukba, de aztán hamarosan menekülniük kellett onnan a szerbek elől. Hosszú utat tettek meg a nyugati határig, útközben szültek–haltak, így értek hozzánk is Nagycenkre, s mentek tovább a soproni úton Ágfalva felé. Ha este értek a falunkba, szállást kértek a házaknál, ahol lehetett, beálltak az udvarokba, a dunyhákkal, párnákkal, mindenféle úti gönccel megpakolt szekereikről lekászálódva hálásak voltak, ha pajtában, istállóban, kamrában vethettek maguknak a gazdáktól kapott szalmából fekhelyet. Néhol főzhettek is valamit a konyhán, vagy háziszőttesért, ezért-azért cserébe szalonnát, kolbászt, kenyeret kaphattak, tejet a gyerekeknek, öregeknek, némi pénzért a lovaiknak szénát, aztán másnap befogtak, és vándoroltak tovább. Szüntelen jöttek újabbak, később lapos, ukrán szekereken, trojkásan befogott mokány lovaikkal a Kárpátaljáról ruszinok is érkeztek, a háború vége felé meg vlaszovista ukránok, a szovjetek elől menekültek Ausztriába, megszálltak ők is nálunk,

otthontalanná vált vándorok. Áprilisra már annyian jöttek mindenféle népek, hogy Ágfalvánál felgyülemlett az átjutni akarók tömege, zsúfoltság keletkezett a határon, különösen, amikor már katonai egységeket is evakuáltak. A magyar csapatokat persze leszorították az útról a németek, teherautók, páncélkocsik, motorkerékpárok törtettek át a tömegeken.

Aztán itt volt nemrégen, a kilencvenes években a délvidéki háború. És megint láthattam vándorlókat, menekülőket, a déli határainkon beözönlő sokaságot. Emlékszem egy képre a televízióból, vénséges vénasszony arcára. Rokonai ott várakoztak az árokparton, férfiak, nők, gyerekek, várva, hogy átengedik-e őket. Boszniából jöttek, napégette arccal, véznán és vénségesen a magyar határig. Vizsgálták a hivatalnokok, kit engedhetnek be az emberáradatból. És az a százéves asszony nézte értetlenül, hogy micsoda világ ez, milyen rettentő világra süt az Isten izzó napja. Mostanság pedig már itt ez az újabb népvándorlás, az utakat rovó százezrek, a Keletről Nyugatra – Európába – az életüket mentők serege. De vándorok döngetik az USA kapuit is. Megbolydult, megzavarodott a világ. Hol riadtan, rettegve, hol szánakozva vagy rossz lelkiismerettel nézi ezt a nagy népvándorlást. Kerítéseket emel. Ember ember ellen kerítéseket emel! Fegyvereseket állít a vándorok útjába. Mert kétségbeesetten gondol arra, hogy ez a vándorló tömeg csak nőni fog. Nemzetközi konferenciákon próbálnak eligazodni az eligazodhatatlanban. Állnak egy világnagy terepasztal felett, és a politikai érdekek vitáiban egyezkednek, a vándorok áradata meg csak egyre özönlik. Segítséget vár. Segítséget nyújtani nehéz, mert áldozatos. De mennél áldozatosabb, annál nagyobb lélek kell hozzá.